[1]ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אלא מעתה [1]וירגמו אותו אבן מאי עבדי ליה ההוא מבעי ליה לכדתניא וירגמו אותו באבן [6]אותו [8]ולא בכסותו אבן [2]שאם מת באבן אחת יצא ואצטריך למיכתב אבן ואיצטריך למיכתב [2]אבנים דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דלא מת בחדא לא ניתי אחריתי ומיקטליה כתב רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא מעיקרא נייתי תרתי כתב רחמנא אבן [3]והא האי תנא נאמר קאמר אילו לא נאמר קאמר וה"ק אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר [4]קרא גזירה שוה לא צריך **רב אשי אמר** משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה ואמר ליה רחמנא [3]הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה בהדיא כתיב בהו ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ההוא מיבעי ליה [6] חד לסמיכה וחד לדחייה אמרו ליה רבנן לרב אשי לדידך כל הני הוציא דכתיבי בפרים הנשרפים מאי דרשת בהו קשיא: אחד עומד כו': אמר רב הונא פשיטא לי [5]אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן [7]משל צבור מ"ט דמדידיה לא אמרינן ליה זיל וליתיה וליקטול נפשיה בעי רב הונא סודר שמניפין בו וסוס שרץ ומעמידן משל מי הוא כיון דהצלה דידיה מדידיה הוא או דילמא כיון דבי דינא מחייבין למעבד בה הצלה מדידהו ותו הא דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא [9]היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרוף דעתו שנאמר [4]תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ותניא נשים יקרות שבירושלים [10]היו מתנדבות ומביאות אותן לא התנדבו נשים יקרות משל מי הא ודאי מסתברא [7]משל צבור כיון דכתיב תנו מדידהו בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו [11]מנפח רב ששת בידיה נשתתק אפילו אחד בסוף העולם נמי התם לא קאמר הכא קאמר מאי תא שמע דאמר רבי יוסי בר חנינא [12]אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו זיכה אין לא [13] זיכה [14]לא זיכה פשיטא לי אמר תיבעי לך: אפילו הוא כו': ואפילו פעם ראשונה ושניה והתניא [15]פעם ראשונה ושניה בין שיש ממש בדבריו בין שאין ממש בדבריו מחזירין אותו מכאן ואילך אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו אין ממש בדבריו אין מחזירין אותו אמר רב פפא תרגומה [7]מפעם שניה ואילך מנא ידעי [15]אמר אביי [2]דמסרינן ליה זוגא דרבנן אי איכא ממש בדבריו אין אי לא לא ולימסר ליה מעיקרא אגב דבעית לא מצי אמר כל מאי דאית ליה: **מתני'** מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יצא ליסקל [5]וכרוז יוצא לפניו איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית ופלוני ופלוני עדיו כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו: **גמ'** אמר אביי [2]וצריך למימר ביום פלוני ובשעה פלונית ובמקום פלוני דילמא איכא דידעי ואתו ומזים להו: וכרוז יוצא לפניו: לפניו אין מעיקרא לא: [16]והתניא בערב הפסח תלאוהו לישו [2] והכרוז יוצא לפניו מ' יום קודם שהוא יוצא ליסקל על שכישף והסית והדיח את ישראל כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בערב פסח אמר עולא ותסברא בר הפוכי זכות הוא מסית הוא ורחמנא אמר [5]לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שאני ישו [2]דקרוב למלכות הוה: ת"ר חמשה תלמידים היו לו לישו [2] מתאי נקאי נצר ובוני ותודה אתיוהו למתי אמר להו מתי יהרג הכתיב [6]מתי אבוא וארא פני אלוהים אמרו לו אין מתי יהרג דכתיב [7]מתי ימות ואבד שמו אתיוהו לנקאי אמר להו נקאי יהרג [8]הכתיב ונקי וצדיק אל תהרוג אמרו לו אין נקאי יהרג [9]דכתיב במסתרים יהרג נקי אתיהו לנצר אמר להו נצר יהרג [10]והכתיב ונצר משרשיו יפרה אמרו ליה אין נצר יהרג דכתיב [11]ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב אתיוהו לבוני אמר להו בוני יהרג [12]הכתיב בני בכורי ישראל אמרו ליה אין בוני יהרג [13]דכתיב הנה אנכי הורג את בנך בכורך אתיהו לתודה אמר להו תודה יהרג [14]הכתיב מזמור לתודה אמרו ליה אין תודה יהרג [15]דכתיב זובח תודה יכבדנני:

[1]ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אלא מעתה [1]וירגמו אותו אבן מאי עבדי ליה ההוא מבעי ליה לכדתניא וירגמו אותו באבן [6]אותו [8]ולא בכסותו אבן [2]שאם מת באבן אחת יצא ואצטריך למיכתב אבן ואיצטריך למיכתב [2]אבנים דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דלא מת בחדא לא ניתי אחריתי ומיקטליה כתב רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא מעיקרא נייתי תרתי כתב רחמנא אבן [3]והא האי תנא נאמר קאמר אילו לא נאמר קאמר וה"ק אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר [4]קרא גזירה שוה לא צריך **רב אשי אמר** משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה ואמר ליה רחמנא [3]הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה בהדיא כתיב בהו ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ההוא מיבעי ליה [6] חד לסמיכה וחד לדחייה אמרו ליה רבנן לרב אשי לדידך כל הני הוציא דכתיבי בפרים הנשרפים מאי דרשת בהו קשיא: **ואחד** עומד על פתח בית דין והסודרין בידו והסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו כו' אמר רב הונא פשיטא לי אחד אבן הנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו וכן סייף שנהרג בו וסודר שנחנק בו כולן משל צבור אלא סודר שמניפין בו וסוס שרץ בו משל מי כיון שב"ד חייבין לעשות לו הצלה משלהן עושין או דילמא כיון דהצלה דידיה היא מדידיה היא ולא איפשיטא: **אבל** קורט של לבונה שהיו משקין את היוצא ליהרג כדי שתטרוף דעתו עליו נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות משלהן לא התנדבו משל מי. תרגמה רב רבאי מרוב ג) מסתברא משל ציבור שנאמר תנו שכר לאובד: **א"ר** יוסי ב"ר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו הוא חי ועומד במקומו. אפילו אמר שיש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ד' וה' פעמים. וכלבד שיהא ממש בדבריו מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יוצא ליסקל והכרוז יוצא פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית וכו' אמר אביי וצריך

לא נייתי אחריני. והא דכתיב (דברים יז) יד העדים תהיה בו בראשונה וגו' ה"א דהני מילי היכא דאותה האבן קיימת אבל אם נאבדה או נפלה ליס ה"א דלא נייתי אחריני:

פשיטא אחד אבן. הא דלא חשיב פתילה שנשרף בה משום דאבריתא דלקמן (דף מה:) דקתני כולן נקברים עמו קאי והתם לא שייך למיתני פתילה שנזרקה לתוך פיו:

אל

מסורת הש"ס

א) [נקמן מה. ע"ש סוטה כג: ע"ש], ב) [נ"מ פא.], ג) [נ"מ פא. ע"ש ודוגמתו בר"ה לד.], ד) [עי' תוספות סוטה מ: ד"ה ואמ"כ], ה) [שמות פ"כ], ו) [נ"ב קלד:], ז) לעיל לד., ח) [תוס' פ"ע], ט) [יומא פה:], י) מבאן עד סוף העמוד הושמט ע"י הלמודה ועוקף כאן ע"פ ויוליאה ר"פ וס"פ, כ) [נב"מ נוסף: הגולרן], ל) [ויקרא כד], מ) [שמות יט], נ) [נקמן מה.], ס) ר"א ויתמקמק בשרו, ע) מבאן עד סוף העמוד הושמט ע"י הלמודה ועוקף כאן מס"פ.

תורה אור השלם

1. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אֶבֶן וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
ויקרא כד כג
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כֹּל הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
במדבר טו לה
3. הוֹצֵא אֶת הַמְקַלֵּל אֶל מִחוּץ לַמַّחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל הַשֹּׁמְעִים אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁוֹ וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה:
ויקרא כד יד
4. תְּנוּ שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ: משלי לא ו
5. דברים יג ט
6. תהילים מב ג
7. תהילים מא ו
8. שמות כג ז
9. תהילים י ח
10. ישעיה יא א
11. ישעיה יד יט,
12. שמות ד כב
13. שמות ד כג
14. תהילים ק א
15. תהילים נ כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ההוא מינני ליה לסמיכ' ולדחייי' כל"ל ותיבת חד ותיבת וחד נמחק: (ב) שם לא זיכה לא לא זיכה פשיטא:

מוסף רש"י

מנפח רב ששת בידיה. דרך שחוק כאדם שמנפח קש מתחת ידיו ומשליכו לאחור, כלומר מה הרוח שהלך כך אנך טעמו כו' (רשב"ם ב"ב קלד). רואין אותו. לענין המתין (לעיל לד.). דמסרינן ליה זוגא דרבנן. שמלין אותו עד בית הסקילה ואם אמר יש לי ללמד זכות על עצמי ישמעו אלו אם יש ממש בדבריו אם לאו (יומא פה.).

עין משפט נר מצוה

ג א ב מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הל"א סמג עשין קכ:
ד ג מיי' פי"ג מהלכות סנהדרין הלכה ג סמג עשין לא:
ה ד מיי' שם הלכה כ סמג שם:
ו ה ו מיי' שם הלכה ג:
ז ז מיי' שם פ"י הל"ג:
ח ח מיי' שם הלכה ד:
ט ט י כ ל מ מיי' שם פי"ג הל"א סמג שם:

רבינו חננאל

פשוטה היא רב אשי אמר משה רבינו היכן הוה יתיב במחנה לוייה ואמר הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה. אל מחוץ למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה (ו) חד לסמיכה וחד לדחייה אמרו ליה רבנן הואיל ואתה מוציא הוצא לדרשה הני כולהו הוצא דכתיבי בפרים הנשרפין מאי דרשת בהו קשיא: **ואחד** עומד על פתח בית דין והסודרין בידו והסוס רחוק ממנו כדי שיהא רואהו כו' אמר רב הונא פשיטא לי אחד אבן הנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו וכן סייף שנהרג בו וסודר שנחנק בו כולן משל צבור אלא סודר שמניפין בו וסוס שרץ בו משל מי כיון שב"ד חייבין לעשות לו הצלה משלהן עושין או דילמא כיון דהצלה דידיה היא מדידיה היא ולא איפשיטא: **אבל** קורט של לבונה שהיו משקין את היוצא ליהרג כדי שתטרוף דעתו עליו נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות משלהן לא התנדבו משל מי. תרגמה רב רבאי מרוב ג) מסתברא משל ציבור שנאמר תנו שכר לאובד: **א"ר** יוסי ב"ר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו הוא חי ועומד במקומו. אפילו אמר שיש לי ללמד על עצמי זכות מחזירין אותו אפילו ד' וה' פעמים. וכלבד שיהא ממש בדבריו מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יוצא ליסקל והכרוז יוצא פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית וכו' אמר אביי וצריך

ו) [נראה דחסר בדברי רבינו ו"ל ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ג"כ לעשייה וחד לסמיכה כו']
ג) עיין בחיגרת רב שרירא גאון ד"ה ולפוס הכון פיוטפטא הוכלה וכי דתמלא כי הוא היה אחד מבנגן סבוכלא אשר הוסיף דנרמי נגמ':

מגדל עוז

ומ"ש ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אלא מעתה וירגמו אותו אבן מאי עבדי ליה ההוא מבעי ליה לכדתניא וירגמו אותו באבן אותו ולא בכסותו אבן שאם מת באבן אחת יצא ואצטריך למיכתב אבן ואיצטריך למיכתב אבנים דאי כתב רחמנא אבן הוה אמינא היכא דלא מת בחדא לא ניתי אחריתי ומיקטליה כתב רחמנא אבנים ואי כתב רחמנא אבנים הוה אמינא מעיקרא נייתי תרתי כתב רחמנא אבן והא האי תנא נאמר קאמר אילו לא נאמר קאמר וה"ק אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שוה עכשיו שנאמר קרא גזירה שוה לא צריך רב אשי אמר משה היכא הוה יתיב במחנה לוייה ואמר ליה רחמנא הוצא את המקלל חוץ למחנה לוייה אל מחוץ למחנה חוץ למחנה ישראל ויוציאו את המקלל לעשייה בהדיא כתיב בהו ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה ההוא מיבעי ליה חד לסמיכה וחד לדחייה אמרו ליה רבנן לרב אשי לדידך כל הני הוציא דכתיבי בפרים הנשרפים מאי דרשת בהו קשיא: אחד עומד כו': אמר רב הונא פשיטא לי אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן משל צבור מ"ט דמדידיה לא אמרינן ליה זיל וליתיה וליקטול נפשיה בעי רב הונא סודר שמניפין בו וסוס שרץ ומעמידן משל מי הוא כיון דהצלה דידיה מדידיה הוא או דילמא כיון דבי דינא מחייבין למעבד בה הצלה מדידהו ותו הא דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרוף דעתו שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ותניא נשים יקרות שבירושלים היו מתנדבות ומביאות אותן לא התנדבו נשים יקרות משל מי הא ודאי מסתברא משל צבור כיון דכתיב תנו מדידהו בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות ונשתתק מהו מנפח רב ששת בידיה נשתתק אפילו אחד בסוף העולם נמי התם לא קאמר הכא קאמר מאי תא שמע דאמר רבי יוסי בר חנינא אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו זיכה אין לא זיכה לא זיכה פשיטא לי אמר תיבעי לך: אפילו הוא כו': ואפילו פעם ראשונה ושניה והתניא פעם ראשונה ושניה בין שיש ממש בדבריו בין שאין ממש בדבריו מחזירין אותו מכאן ואילך אם יש ממש בדבריו מחזירין אותו אין ממש בדבריו אין מחזירין אותו אמר רב פפא תרגומה מפעם שניה ואילך מנא ידעי אמר אביי דמסרינן ליה זוגא דרבנן אי איכא ממש בדבריו אין אי לא לא ולימסר ליה מעיקרא אגב דבעית לא מצי אמר כל מאי דאית ליה: **מתני'** מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו יצא ליסקל וכרוז יוצא לפניו איש פלוני בן פלוני יוצא ליסקל על שעבר עבירה פלונית ופלוני ופלוני עדיו כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו: **גמ'** אמר אביי וצריך למימר ביום פלוני ובשעה פלונית ובמקום פלוני דילמא איכא דידעי ואתו ומזים להו: וכרוז יוצא לפניו: לפניו אין מעיקרא לא: והתניא בערב הפסח תלאוהו לישו והכרוז יוצא לפניו מ' יום קודם שהוא יוצא ליסקל על שכישף והסית והדיח את ישראל כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בערב פסח אמר עולא ותסברא בר הפוכי זכות הוא מסית הוא ורחמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו אלא שאני ישו דקרוב למלכות הוה: ת"ר חמשה תלמידים היו לו לישו מתאי נקאי נצר ובוני ותודה אתיוהו למתי אמר להו מתי יהרג הכתיב מתי אבוא וארא פני אלוהים אמרו לו אין מתי יהרג דכתיב מתי ימות ואבד שמו אתיוהו לנקאי אמר להו נקאי יהרג הכתיב ונקי וצדיק אל תהרוג אמרו לו אין נקאי יהרג דכתיב במסתרים יהרג נקי אתיהו לנצר אמר להו נצר יהרג והכתיב ונצר משרשיו יפרה אמרו ליה אין נצר יהרג דכתיב ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב אתיוהו לבוני אמר להו בוני יהרג הכתיב בני בכורי ישראל אמרו ליה אין בוני יהרג דכתיב הנה אנכי הורג את בנך בכורך אתיהו לתודה אמר להו תודה יהרג הכתיב מזמור לתודה אמרו ליה אין תודה יהרג דכתיב זובח תודה יכבדנני:

אל תוציא לעז. אף על גב דבחלוקת הארץ היו אורים ותומים: **כזאת וכזאת.** הא דלא מרבינן חרמים הרבה כדדרים (לעיל דף כא.) גבי כהנה וכהנה לפי שלא היו כ"כ מלחמות במדבר שנוכל לרבות שמעל בחרמים: **מלמד** שלא ענש על הנסתרות עד שעברו **את הירדן.** כך כתוב ברוב ספרים וקשה דהא אי לאו הנקודה ה"א דלא נענש אפילו אחר שעברו דהכי משמע פשטיה דקרא הנסתרות לה' אלהינו ולא לנו ענש לדבר וא"כ באתה נקודה לדרוש דמשעברו ענש ולכך גרים בקונטרס מלמד שענש הקב"ה על הנסתרות משעברו ונקודה דעי"ן שבעד פ"ה דלחלק באתה דלא תימא מעולם המה לנו ולבנינו אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהג עד עולם וקשה דבגלוי נקודה דעי"ן הייתי יכול לומר כן דא"כ לא נכתוב אלא הנסתרות והנגלות לנו ולבנינו עד עולם וע"כ מדכתיב לה' אלהינו וכתיב נמי נקודה יש לי לדרוש שתיסה וי"ל לפי שיטתו דעי"ן שבעד נקוד כדי לנקד י"א אותיות כנגד י"א אותיות שבשם לאשמועינן שהנקודה רחויה להיות על השם למעט משוס דמעתה גם הנסתרות לנו ולבנינו אלא שאין דרך לנקוד את השם:

ה) **אמר** ליה ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות את האחרים לעולם והלא כבר נאמר עד עולם. אפטרולא דנסתרות קאי דעד עולם תנהוג מדה זו דלמיזבא דנגלות לא איצטריך דעונש הנוהג עתה פשיטא שינהוג עד עולם אלא הנקודה למדתך דחיוב דנגלות לא נהגה אלא מכאן ואילך ולכך ניקדה י"א אותיות כמנין אותיות של השם לומר לך שאף הנגלות לשם דהיינו קודם שעברו את הירדן עד שלא קיבלו ערבות ור"ת מקייס גירסת הספרים והנסתרות לה' אלהינו לאו היינו פשטיה דקרא דאין לך עונש בדבר אלא כלומר הנסתרות שאין מכיר בהן אלא השם והנגלות שנתנם לנו ולבנינו ליענש עליהם ונקוד על לנו ולבנינו למימר שאין גזירת מדה זו נוהגת לעולם אלא משעברו את הירדן ולא קודם ואם היה נקוד על כל עד אי לא היה נקוד על עד בכל ה"א דבין נסתרות ובין נגלות כך דינם לכך ניקד ע"ן שבעד אני התיבה לומר לך חליין לעולם וחליין משעברו ומסתברא דנסתרות

אריב"ל כל הזובח את יצרו ומתודה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים העולם הזה והעולם הבא דכתיב [1]זובח תודה יכבדנני [ז]ואריב"ל בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר [2]זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר [2]לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: **מתני'** [א]היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שאמר לו יהושע [3]בני שים נא כבוד [לה'] אלהי ישראל ותן לו תודה [4]ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וגו' ומנין שכיפר לו וידויו שנאמר [5]ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא ואם אינו יודע להתודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי ר' יהודה אומר אם היה יודע שהוא מזומם אומר תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה [2]אמרו לו א"כ יהו כל אדם אומר כן כדי לנקות עצמו: **גמ'** ת"ר נא [ז]אין נא אלא לשון בקשה בשעה שאמר הקב"ה ליהושע [6]חטא ישראל [ז]אמר לפניו רבש"ע מי חטא אמר ליה וכי דילטור אני לך הפל גורלות הלך והפיל גורלות ונפל הגורל על עכן אמר לו יהושע בגורל אתה בא עלי אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם אם אני מפיל עליכם גורל על אחד מכם הוא נופל אמר לו בבקשה ממך אל תוציא לעז על הגורלות שעתידה ארץ ישראל שתתחלק בגורל שנאמר [7]אך בגורל יחלק את הארץ תן תודה אמר רבינא שחודי שחדיה במילי כלום נבקש ממך אלא הודאה תן לו תודה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי אמר רב אסי אמר רבי חנינא מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר כזאת וכזאת עשיתי רבי יוחנן אמר משום ר' אלעזר בר' שמעון חמשה ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע שנאמר אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי ועד השתא מאי טעמא לא איענוש א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן כתנאי [8]הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה וכי ענש על הנסתרות לעולם והלא כבר נאמר עד עולם אלא כשם שלא ענש על הנסתרות כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן אלא

עכן

בערבות מואב לא היו הנסתרות אלא לה' אלהינו אבל מכאן ואילך הם אף לנו ולבנינו ונקודה דעי"ן שבעד לחלק באתה דלא תימא מעולם ועד עולם אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם: **וכי ענש על הנסתרות.** האחרים לעולם: **והרי כבר נאמר עד עולם.** ואי לאו אפטרולא דנסתרות קאי לאשמועינן דעד עולם תנהוג מדה זו דלא תימא משעברו את הירדן ויקבלו עליהם ערבות יענשו זה על זה למה לי דכתביה אי משום חיובא דנגלות פשיטא דענש הנוהג עכשיו ינהוג לעולם דלמה יפסוק: **אלא.** הנקודה לימדתך דהאי דכתיב הנגלות לנו ולבנינו לאו עד הנה נהגה מדה זו אלא מכאן ואילך דכל נקודה למעט דכך לא ענש את אחרים על עונשין שבגלוי עד שעברו את הירדן: **אלא.** לרבי נחמיה כיון דאף משעברו לא ענש על הנסתרות: עכן

וזבח אם ירצו. לאחר שהסיתו לחטוא הוא זובחו והורגו ושב בתשובה ומתוודה עליו. שני נוי"ן דריש לשני כבודים: **וכחי אלהים.** לשון רבים משמע: **לא תבזה.** אין דרכך לבזותו: **מתני' כזאת וכזאת עשיתי.** בגמרא מפרש שמעל בחרמים אחרים: **שהוא מזומם.** שהעדים שקרים ונמתאבתם הרעה הרגוהו: **יהו כל אדם.** אף המוטאים יהו אומרים כן לנקות את עצמן מן הבריות ויוציא לעז על העדים והדיינין: **גמ' שים נא לכבוד.** נא בקשה: **דילטור.** רמיל: **אמר לו.** עכן: **יהושע כגורל אתה בא.** להורגני שלא בעדים: **בבקשה ממך.** היינו דקאמר ליה נא: **שחדיה במילי.** השחידו בשוחד דבריס על שהודה שכשאמר לו תן לו תודה סבור שאין מבקשין ממנו אלא הודאה ולא יהרגוהו: **אנכי חטאתי.** כמעל זה: **וכזאת וכזאת עשיתי.** הרי שלשה: **שנים בימי משה.** אותה של כנעני מלך ערד דכתיב (במדבר כא) וילד ישראל נדר וגו' והחרמתי את עריהם אחרוס עליהם בהנאה וכיוצא בזו עשה בעיירות אחרות ולא נתפרסמו: **מאי טעמא לא איענוש.** ישראל על מעילתו כי היכי דאיענוש השתא: **לפי שלא ענש.** המקום את לדיקים בישראל: **על הנסתרות.** שביד עובדי עבירה אלא על העבירות הידועות: **עד שעברו את הירדן.** ושמעו וקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל ועשו ערבים זה בזה כדאמרינן במסכת סוטה (דף לז:) מיד נענשו זה על זה ואמי' לא ידע זה בעבירות שביד חבירו ובימי עכן כבר עברו את הירדן: **ד)מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו כו'.** נראה לי דה"ג מלמד שענש על הנסתרות משעברו. ולמאי דגרס נמי שלא ענש עד שעברו הים והכי קאמר מלמד שמה שלא ענש על הנסתרות לא נהג אלא עד שעברו אבל משעברו ענש. והכי דרשינן לקרא הנסתרות לה' אלהינו משמע עליו לבקש עלבון העבירה וליפרע מן העוברים ואין עליהו עונש בדבר: **והנגלות לנו.** קולר מלוי בצואר כולנו. ואי לאו נקודה הוה אמינא כך היא המדה לעולם באתה הנקודה לדרוש דאין מדה זו נוהגת לפוטרנו מן הנסתרות אלא עד שעברו את הירדן והיה לו לנקוד את הנקודה הזאת על לה' אלהינו ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו אבל לאו אורח ארעא לנקוד את השם ונקוד על לנו ולבנינו לומר שאין כאן מקומו ממש אלא למעלה מן הנגלות נמי ניתן לדרוש כך הנסתרות לה' אלהינו ולנו ולבנינו שאף אנו נענשים ומיהו אי הוה כתיב ליה הכי הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן נמי להכי פלגיתו ונקד לומר דלכאן ולכאן הוא נדרש ולומר לך דעד השתא בסוף אחרעים שנה שנאמר להם מקרא זה

מסורת הש"ס

ו) [סוטה ה: ע"ש], 2) ברכות ט. [לקמן פט: סוטה י:], 3) [לעיל יח.], 4) [ע"ל אחר ל"ה והגנות], 5) רש"ל כתב דהך עם לעיל הוא דיבור אחד,

תורה אור השלם

1. זבח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלהים: תהלים נ כג
2. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: תהלים נא יט
3. ויאמר יהושע אל עכן בני שים נא כבוד לייי אלהי ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה עשיתה אל תכחד ממני: יהושע ז יט
4. ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לייי אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי: יהושע ז כ
5. ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ייי ביום הזה וירגמו אתו כל ישראל אבן וישרפו אתם באש ויסקלו אתם באבנים: יהושע ז כה
6. חטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם: יהושע ז יא
7. אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבתם ינחלו: במדבר כו נה
8. הנסתרת לייי אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת: דברים כט כח

עין משפט נר מצוה

א ב מיי' פי"ג מהל' סנהדרין הל"ח סמג עשין נח:

רבינו חננאל

למימר הכרוז ביום פלוני בשעה פלונית במקום פלוני ח). אמר ר' יהושע בן לוי כל המתודה וזובח יצרו מעלה עליו כאילו כיבד הקב"ה בעוה"ז ובעוה"ב שנאמר זובח תודה יכבדנני [ואמר ריב"ל] בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב הקרבנות כולן שנאמר זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנא' לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: [מתני'] [והיה] רחוק מבית הסקילה ד' אמות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב כן מצינו בעכן כו': ת"ר אין נא אלא לשון בקשה כו'. אמר רבינא שחדיה שחדיה יהושע לעכן בדברים בני שים נא כבוד לה' אלהי ישראל ותן לו תודה תן לו תודה והיפטר מיד ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי ואמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון בה' חרמים מעל ד' בימי משה וא' בימי יהושע. פי' בחרם מדין. ובחרם כנעני מלך ערד. ובחרם סיחון. ובחרם עוג. אלו בימי משה. ובחרם ירחו בימי יהושע הרי ה' וכן פירשם ר' תנחומא בתלמוד ארץ ישראל ואמר ד' וחשב סיחון ועוג א' ואקשי' וכיון שעבר בכל אלה בימי משה רבינו מאי טעמא לא איענש עד השתא א"ר יוחנן מפני שלא ענש על הנסתרות עד שעברו הירדן. כתנאי הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו הוא ולבנינו וגו' ג) וא"ר יוסי לעולם [לא] נענשו ישראל על הנסתרות ולא [על] ענשין שבגלוי ואלו שעבר בימי משה גלויים היו לרבים לפיכך לא נענשו בהן. ובימי יהושע לא ידעו אלא אשתו בלבד אינן נסתרות דהא ידעא אשתו וגלויין נמי אינן דהא לא ידעו כו רבים: פי' דילטור בלשון יון

ח) נכ"י נמחק כאן אחה שורות ג) [מדברי רבינו נראה שהיה לו גי' אחרת בגמ' אחגם גירסתו נריכה ביאור ול"ע]

1. חֶטְא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִּכְלֵיהֶם: יהושע ז יא
2. וְעֵרֶל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת בְּרִיתִי הֵפַר: בראשית יז יד
3. וְהָיָה הַנֹּלְכָד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ כִּי עָבַר אֶת בְּרִית יְיָ וְכִי עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: יהושע ז טו
4. וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעַר אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהוּ וְסָקְלוּהוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמֻתוּ כִּי עָשְׂתָה נְבָלָה בְיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים כב כא
5. וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת עָכָן בֶּן זֶרַח וְאֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאַדֶּרֶת וְאֶת לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנֹתָיו וְאֶת שׁוֹרוֹ וְאֶת חֲמֹרוֹ וְאֶת צֹאנוֹ וְאֶת אָהֳלוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר: יהושע ז כד
6. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְיָ בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אתו כָּל יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים: יהושע ז כה
7. וָאֵרֶא בַּשְּׁלַל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִשְׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ אָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: יהושע ז כא
8. וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיְבִאוּם אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצִקֻם לִפְנֵי יְיָ: יהושע ז כג
9. וַיִּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי בִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בְּמוֹרֶד וַיִּמַּס לֵבֶב הָעָם וַיְהִי לְמָיִם: יהושע ז ה
10. תֵּחָנוּנִים יְדַבֵּר רֵשׁ וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עֲזוּת: משלי יח כג
11. וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצֹר הַמַּגֵּפָה: תהלים קו ל
12. וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: במדבר כה ט
13. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ אֲדֹנָי אֱלֹהִים לָמָּה הֶעֱבַרְתָּ הַעֲבִיר אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הַיַּרְדֵּן לְתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: יהושע ז ז
14. וַיֹּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי: שמות ה כב
15. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ קֻם לְךָ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל פָּנֶיךָ: יהושע ז י
16. וְהָיָה בַּעֲבֹרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד: דברים כז ד
17. כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: יהושע יא טו
18. וַעֲשִׂיתָ לְעֵי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק שְׁלָלָהּ וּבְהֵמְתָּהּ תָּבְזּוּ לָכֶם שִׂים לְךָ אֹרֶב לָעִיר מֵאַחֲרֶיהָ: יהושע ח ב
19. וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ: יהושע ה יג
20. וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ עַתָּה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ: יהושע ה יד

עכן מ"ע מיענוש. ישראל עליה הלא מן הנסתרות היא: **חטא ישראל.** מדלא אמר חטא העם עדיין שם קדושתם עליהם: **חילפי.** אורטייא"ש: **מושך בערלה.** משך את עור אמתו תמיד עד שנשתרבבה וכיסתה את ראשו הגיד כדי שלא ירגה מהול: **פשיטא.** הא ר' אילעא גופיה אמר דעבר על כל התורה: **לא פקר.** לא הפקיר עצמו כל כך: בנערה המאורסה כתיב כי עשתה נבלה בישראל: **כולי האי.** רע לשמים ורע לבריות לגייס את משפחתה ולאוסרה על בעלה: **דיניה כנערה המאורסה.** נצטוו לסקלו: **לרדומן.** שירגו את קלקולו ויזהרו בעצמן ולא יוסיפו למעול במרס: **הרגוי לשריפה.** כסף וזהב ובגדים: **הרגוי לסקילה.** הוא שורו ובהמותיו. וקנס היה לרדות את האחרים: **אילעלא דמילתא.** טלית של צמר נקי בן יומו [1] שמכנסין אותו למילת מלבישים לבוש שלא יתלכלך אמרו: **סרבלא דלריפא.** לבוש בגריף שקורין אלו"ש: **זה משה.** כשהיה צריך לנקש רחמים על ישראל היה מדבר בלשון רכה: **פלילות.** דין: **ולו הואלנו.** ולולי שהואלנו לישב ולא לעבור את הירדן משמע שטוב היה לנו שלא לקיים מצוותך שאמרת לנו קום עבור את הירדן: **קוס לך.** משלך ומידך היתה זאת להם שאף כשגילך נענשו שלא קיימת את דברי: **ריקתפס ששים מיל.** הר גרזים והר עיבל רחוקים ששים מיל מן הירדן במסכת סוטה (דף לו.) ושם הקימו את האבנים: **כן עשה יהושע.** מקרא כתוב כן ולא יפה דרש רבי שלא שיהושע שינה: **אפס גרמת לסם.** שלא היה לך לאסור עליהם ביאת יריחו: **והיינו דקאמר להו בני.** רק שלשה והמתה תבוח שלא תחרימם עוד: **היכי עביד.** דמשתחוה לאדם בלילה דכיון דאמר לו הלנו אתה אם לצרינו (יהושע ה) מכלל דלילה הוא דאי ביממא וכי לא היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות העולם: **שמא שד הוא.** ואין מוציאין שם שמים על המזיק ושנוי שם שמים הוא שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום וכ"ש שאין משתחוה דדומה כמשתחוה לשעיריס: אמר

מסורת הש"ס

1) [בס"ח: במלות], 2) ב"ב קמא:, 3) [ל"ל והכתיב], 4) לקמן פב:, 5) מגילה ג. ע"ש, 6) שמכנין בו למילת, 7) [דף לג:].

לעזי רש"י

אורטייא"ש [אורטיא"ש]. סרפדים.

אלו"ם. אלום.

מוסף רש"י

פלילות. ריב (לקמן פב:).

רבינו חננאל

מלשון חטא ישראל אע"פ שחטא ישראל קרי להו רחמנא. ביני חלפי מין הדס רע כדגרסינן בפרק לולב הגזול. וגם עברו את בריתי וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם ה' גם. מלמד שעבר על חמשה חומשי תורה. א"ל ריש גלותא לרב הונא עכן חטא בניו ובנותיו מה עשו שלקחן יהושע. א"ל וליטעמיך כל ישראל מה חטאו. אלא לרדותם. כלומר לייסרם כדכתיב וכל ישראל ישמעו ויירא. כתיב וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים תרתי עבד בהו אמר רבינא כגון בגדים וכלי' בשריפה בעלי חיים בסקילה. כתיב ויציקום לפני ה' מלמד שחבטן עמד ואמר רבון כל העולמים על זה יפלו רובה של סנהדרין כו'. אמר רב תחנונים ידבר רש זה משה רבינו ועשיר יענה עזות זה יהושע שאמר ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ואסיקנא האי דנפל יהושע קמי המלאך בלילה משום דאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי. וגמירי דלא מפקי השדים שם שמים לבטלה שאילולי כך אסור לאדם לתת שלום לחבירו בלילי שמא שד הוא ונמצא

עכן מאי טעמא איענוש משום דהוו ידעי ביה אשתו ובניו [1] חטא ישראל אמר רבי אבא בר זבדא אע"פ שחטא ישראל אמר ר' אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיה ואסא קרו ליה [1] וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גנבו גם כחשו גם שמו בכליהם אמר ר' אילעא משום ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה שנאמר חמשה גם ואמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא עכן מושך בערלתו היה כתיב הכא וגם עברו את בריתי וכתיב התם [2] את בריתי הפר פשיטא מהו דתימא במצוה [6] גופיה לא פקר קמ"ל [3] וכי עשה נבלה בישראל א"ר אבא בר זבדא מלמד שבעל עכן נערה המאורסה כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם [4] כי עשתה נבלה בישראל פשיטא מהו דתימא כולי האי לא פקר נפשיה קמ"ל רבינא אמר דיניה כנערה המאורסה דבסקילה אמר ליה ריש גלותא לרב הונא כתיב [5] ויקח יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו אם הוא חטא בניו ובנותיו מה חטאו אמר ליה וליטעמיך אם הוא חטא כל ישראל מה חטאו דכתיב [5] וכל ישראל עמו אלא לרדותן ה"נ כדי לרדותן [6] וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים בתרתי אמר רבינא הראוי לשריפה לשריפה הראוי לסקילה לסקילה [7] וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף רב אמר איצטלא דמילתא ושמואל אמר סרבלא דצריפא [8] ויציקום לפני ה' אמר רב נחמן בא וחבטם לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו תיהרג רובה של סנהדרין דכתיב [9] ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש [10] ותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי שלשים וששה היו והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה איש אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב [10] תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי [3] (דכתיב) [11] ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה [7] ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב [12] ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא [13] למה העברת העביר את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר [14] למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא [13] ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן [15] ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי [16] והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש [17] כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי [18] ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' [19] ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' [20] ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן [6] אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל דנסתרות משעברו וגלות לעולם אמר ליה רבי נחמיה וכי עכן על הנסתרות והלא כבר נאמר עד עולם ומי קאי עד עולם אנסתרות ע"כ יש להשוותן דבאותו ענין דקאי אגלות קאי אנסתרות דמסתמא קאי בשוה אם איתא דקאי אתרוייהו אלא ודאי לא קאי אנסתרות כלל שזו היא הסברא דלא מיענשי אחריני עלייהו לעולם ולא כתיב נסתרות אלא להקיש להו גלות דכשם שלא ענש על הנסתרות קודם שעברו שזהו הסברא כך לא ענש על הגלות ולהכי איתא היקש ונקודה דאי לאו נקודה ה"א דאחני היקש דלא מיענשי עונשא רבא אבל זוטא מיענשי לפי שהיה להם למחות קמ"ל נקודה דלא מיענשי כלל ולפי' נקודה דעי"ן לא ימיעב לר' נחמיה:

ואתם ריחקתם ששים מילין. דהר גרזים והר עיבל היו רחוקים ששים מיל מן הירדן כדאיתא בפרק אלו נאמרין (סוטה דף לו.) ויש לתמוה והלא כדין עשה דהא כתיב והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ומה היה יכול לעשות שלא מצא הר גרזים והר עיבל עד שם ובפרק אלו נאמרין [1] פליגי תנאי דתניא הלא המה בעבר הירדן מעבר הירדן ואילך דברי ר' יהודה פירוש ברמוז מן הירדן היושב בערבה אלו הר גרזים והר עיבל שיושבין בהן כותים ר"א אומר הלא המה בעבר הירדן סמוך לירדן דאי מעבר הירדן ואילך והכתיב והיה בעברכם את הירדן וס"ל לר"א דהר גרזים והר עיבל שבסמוך לירדן דבר הכתוב ושנים היו וביהושלמי אמר מה מקיים רבי אליעזר הר גרזים והר עיבל ג' גבשושיות עשו וקראו לאחת הר גרזים ולאחת הר עיבל על דעתיה דר' יהודה ששים מיל הלכו באותו היום על דעתיה דר' אליעזר לא זזו ממקומן והשתא ר' שילא דהכא סבר דקרמי כר' אליעזר והיה לו ליהושע לעשות כן והוא הלך להר גרזים והר עיבל שניו הכותים ורב דאמר הכא דיהושע שפיר עבד מאי סבר כרבי יהודה או כר' אליעזר:

חיישינן שמא שד הוא. דוקא בשדות ובהרים מקום שאין בני אדם מצויין דשכיחי שם שדים אפי' ביום כדהתיא דפ' בתרא דיבמות (דף קכג. ושם) שעלה להר אבל בעיר אפילו בלילה לא חיישינן דאי לאו הכי היאך אדם נותן שלום לחבירו בלילה והיאך אשה מתגרשת בלילה והא דלא משני הכא דחזו לה בבואה דבבואה כדמשני (בימות שם) משום דאין בבואה ניכרת בלילה: הא

---

1. חֵטְא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִּכְלֵיהֶם: יהושע ז יא
2. וְעֵרֶל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת בְּרִיתִי הֵפַר: בראשית יז יד
3. וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ כִּי עָבַר אֶת בְּרִית יְיָ וְכִי עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: יהושע ז טו
4. וַיּוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעַר אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהוּ וְסָקְלוּהוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמֻתוּ כִּי עָשְׂתָה נְבָלָה בְיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים כב כא
5. וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת עָכָן בֶּן זַרַח וְאֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאַדֶּרֶת וְאֶת לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנֹתָיו וְאֶת שׁוֹרוֹ וְאֶת חֲמֹרוֹ וְאֶת צֹאנוֹ וְאֶת אָהֳלוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר: יהושע ז כד
6. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְיָ בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אתו כָּל יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים: יהושע ז כה
7. וָאֵרֶא בַּשְּׁלַל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִשְׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ אָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: יהושע ז כא
8. וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיְבִאוּם אֶל יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצִקֻם לִפְנֵי יְיָ: יהושע ז כג
9. וַיִּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי בִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בְּמוֹרָד וַיִּמַּס לֵבֶב הָעָם וַיְהִי לְמָיִם: יהושע ז ה
10. תֵּחָנוּנִים יְדַבֵּר רָשׁ וְעָשִׁיר יַעֲנֶה עֲזוּת: משלי יח כג
11. וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצֹר הַמַּגֵּפָה: תהלים קו ל
12. וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: במדבר כה ט
13. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ אֲדֹנָי אֱלֹהִים לָמָּה הֶעֱבַרְתָּ הַעֲבִיר אֶת הָעָם הַזֶּה אֶת הַיַּרְדֵּן לְתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: יהושע ז ז
14. וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי: שמות ה כב
15. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ קֻם לְךָ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל פָּנֶיךָ: יהושע ז י
16. וְהָיָה בַּעֲבֹרְכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד: דברים כז ד
17. כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: יהושע יא טו
18. וַעֲשִׂיתָ לְעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק שְׁלָלָהּ וּבְהֵמְתָּהּ תָּבְזּוּ לָכֶם שִׂים לְךָ אֹרֶב לָעִיר מֵאַחֲרֶיהָ: יהושע ח ב
19. וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ: יהושע ה יג
20. וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ עַתָּה בָּאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ: יהושע ה יד